

वर्णिता प्रतिपत्तिथिः । प्रतिपन्नाम विज्ञेया चन्द्रस्य
प्रथमा कला । शुक्लपक्षे विशेषेण कृष्णपक्षे विनि-
शरेत् । शुद्धा विज्ञा तिथिः शुद्धा हीनातिथ्यान्वयाहनि ।
उदये पूर्वया तिथ्या विध्यते तिसृञ्चतुर्त्तैः । सायन् उत्तर-
या तद्वत्तृनया तु न विध्यते । वेध्यापि तिसृञ्चतुर्त्तैव
न न्यूना वेधमर्हति । शुद्धायां नास्ति सन्देहो देवे पितॄ-
श्च कर्मणि । उपवासश्चैकभक्तं नक्तं चायाचितं
व्रतम् । दानञ्च षड्विधं देवं क्रमादत्र विविच्यते । एकोद्दिष्टं
पार्वणञ्च पितॄन् द्विविधमीर्यते । शुक्लपक्षे दर्शविज्ञा
कृष्णे विज्ञा द्वितीया । उपोष्या प्रतिपञ्चुक्ते सख्या
स्यादायराह्णिकी । तदभावे तु सावाह्न्यापिनी परि-
गृह्यताम् । प्रातःसंगवमध्याह्नापराह्णाः सायन्मि-
त्यसौ । अत्राह्णा पञ्चधा भागो सुख्यो द्विजरादिभागतः ।
अभावेऽपि प्रतिपदः संकल्पः प्रातरिच्यते । तिथिस्त्रिया-
मतोऽर्वाक् चेत् तिथ्यन्ते पारणं भवेत् । वङ्गपुत्रस्य च
पूर्वेद्युरपवासवदाचरेत् । सुख्यतिथ्यन्तराये तु तिथिरे-
तोऽपि गृह्यताम् । शुद्धाधिका तु कृष्णापि पूर्वा संपूर्ति-
र्भवत् । अहीतव्या त्वेकभक्ते मध्याह्न्यापिनी तिथिः ।
परेद्युरेव पूर्वेद्युरेव व्याप्तिर्दिनद्वये । नोभयलोभयलांशे
साख्यं वैषम्यमित्यमी । षट् पक्षास्तैश्चैकैकव्याप्तौ
सेवात् गृह्यताम् । दिनद्वयेऽपि तद्व्याप्ताव्याप्तौ चैक-
देशतः । समव्याप्तौ च पूर्वैव वैषम्ये त्वधिकेष्वुताम् ।
अव्याह्न्येकभक्तस्य कालस्त्वङ्गुतुसारतः । उपवास
प्रतिनिधेस्तिथिः स्यादुपवासवत् । प्रदोषव्यापिनी नक्ते
तिथिव्याप्तिर्दिनद्वये । अव्याप्तिर्वाषांशेन व्याप्तिः स्यात्
सर्वथोत्तरा । सौरनक्ते तु सायाह्न्यापिनी न प्रदो-
षगा । अयाचिते तु तिथयः स्त्रीकार्याः उपवासवत् ।
सोदयतिसृञ्चतुर्त्तयां कुर्याद्दानं व्रतानि च । अभयत्वं
तथात्वे तु पूर्वेद्युस्तदनुवर्तितः । परत्वं तथात्वं चेत्
पूर्वा याह्ना तिथिचये । तिथेः साख्ये च दृष्टौ च
गृह्यतां तिथिरुत्तरा । अस्यार्थं चैकदेशस्य व्याप्तौ पूर्वैव
गृह्यताम् । एकोद्दिष्टे तु मध्याह्न्युक्ता स्यादेकभक्त-
यत् । एकदेशे समव्याप्तौ क्षये पूर्वोऽन्यथोत्तरा । कुतपाद्य
पराह्णस्य व्याप्तिरापेक्षितं व्रतमा । तदभावेऽपराह्णस्य
व्यापिका गृह्यतां तिथिः । क्षये पूर्वोत्तरा दृष्टौ व्याप्तिश्चे-
दपराह्णयोः । न याह्न्यतिथिगौ दृष्टिचयानुवर्तितेष्वु-
ता । साख्ये त्वर्वातिथेर्प्राह्णा परविज्ञैव दृष्टवत् । न
अव्यत्यपराह्णौ चेत् पूर्वा स्यात् कुतपो दृष्टा । वैष-

म्येचैकदेशस्य व्याप्तौ याह्ना सहचरतः । साख्येन चेत् क्षये
पूर्वा परा स्याद्द्विसाख्ययोः । दृष्टिसाख्यक्षया याह्ना
तिथिगा नोद्दिगा दृष्ट । द्वितीयाद्यास्तु पूर्वान्तास्तुर्य-
प्रकरणोदिताः । सञ्चारणीयः सामान्यतिथिषु प्रति-
पन्नयः । कश्चित् कश्चिद्विशेषोऽस्ति सोऽयमत्राभिधीयते ।
पूर्वेद्युरवती प्रातः परेद्युस्तिसृञ्चतुर्त्तगा । सा द्वितीया
परोपोष्या पूर्वविज्ञा ततोऽन्यथा । रम्भाहतीया पूर्वा-
स्यादुत्तरा स्याद् व्रतान्तरे । परेऽह्नि नास्ति चेत् पूर्व-
विज्ञाप्यस्तु व्रतान्तरे । सङ्कर्तमात्रसप्तमेऽपि दिने गौरी-
व्रतं परे । शुद्धाधिकायामख्येवं गणयोगप्रशंसनात् ।
चतुर्थी तु परोपोष्या गणनाद्यव्रतस्य तु । मध्याह्न्या-
पिनी पूज्या तद्वत्तागचतुर्थ्यापि । परेद्युरेव मध्याह्न-
व्याप्तौ विज्ञस्य सोत्तरा । अन्यथा पूर्वविज्ञैव मातृयोग-
प्रशस्तितः । पूर्वेद्युरेव तद्व्याप्तौ पूर्वा सर्पप्रिया तिथिः ।
नो चेत् सर्पस्य पञ्चम्या योगेऽन्यन्तं प्रशस्यते । गौर्याः
शुद्धाजयायुक्ता, नागविज्ञा निषिद्धा । सर्वत्र पञ्चमी पूर्वा
याह्ना स्कन्दव्रते परा । नागविज्ञा स्कन्दव्रती सा निषिद्धा
व्रतान्तरे । उत्तरस्या अलाभे तु नागविज्ञापि गृह्यताम् ।
विनाशाह्ना परेऽभावात् नागविज्ञा न दोषकत् । सप्तमी
पूर्वविज्ञैव व्रतेषु निखिलेष्वपि । अलाभे पूर्वविज्ञायाः पर-
विज्ञापि गृह्यताम् । व्रतमात्रेऽपि कृष्णा पूर्वा शुक्ला-
पिनी परा । दूर्वापि तु शुक्लापि पूर्वविज्ञा विधीयते ।
पञ्चद्वयेऽप्युत्तरैव शिवशक्तिमहोत्सवे । ज्येष्ठयोगे पूर्वैव
याह्ना ज्येष्ठायते तिथिः । मध्याह्नादूर्ध्वं स्तुं चेत् परे-
द्युः सा प्रशस्यते । ज्येष्ठमातुवाराभ्यां शुक्लाप्यति-
दुर्लभा । जयन्त्याख्यं व्रतं भिन्नं कृष्णजन्मापिनीव्रतात् ।
शुद्धा च सप्तमी विज्ञेत्येवं जन्मापिनी द्विधा । सप्तमी
चेत्त्रिंशोत्तरा प्राग्विज्ञा शुद्धान्यथा भवेत् । शुद्धायां नास्ति
सन्देहो विज्ञा च त्रिविधेयते । निशीथयोगः पूर्वेद्युः
परेद्युर्वा द्वयोस्तु । पूर्वैव प्रथमे पक्षे परैवोत्तरपक्षयोः ।
अपि रोहिणी शुद्धा जयन्ती सा चतुर्विधा । शुद्धा
शुद्धाधिकेत्येवं विज्ञाविज्ञाधिकेति च । शुद्धायामपि
विज्ञायां न सम्भाव्योत्तरा तिथिः । शुद्धाधिकायां
योगः स्यादेकस्मिन् दिनद्वये । नैकयोगेऽस्ति सन्देहो
द्वियोगे प्रथमं दिनम् । सदा निशीथे पथादेत्युत्तमो
मध्यमोऽधमः । योगस्त्रिधापि पूर्वेद्युः सम्पूर्णस्यादुपो-
षणम् । विज्ञाधिकायामख्येकदिनयोगे स गृह्यताम् ।
द्वयोर्योगस्त्रिधा भिन्नो निशीथे दृष्टिभेदतः । तद्वृत्ति-